

В І Д Г У К

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Животовського Ігоря Володимировича на тему

**«Удосконалення клініко-лабораторних підходів до лікування пацієнтів з
дисколоритами зубів непрямыми реставраціями»,**

представленої на здобуття

наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю

14.01.22 – стоматологія до спеціалізованої Вченої ради Д 44.601.01 при

Українській медичній стоматологічній академії МОЗ України

Актуальність теми. Естетичні аспекти стоматології як елемент покращення зовнішнього вигляду завжди відігравали для пацієнтів особливе значення, особливо в останні десятиліття. Саме це й змушувало стоматологів удосконалювати матеріали й методики у зазначеному напрямку, що й призвело до суттєвого прогресу естетичних стоматологічних технологій. Але, безумовно, залишаються і не до кінця вирішені питання. Так, недостатньо опрацьованими залишаються питання дисколоритів зубів. Зокрема, питання об'єктивної оцінки дисколоритів та правильного підбору сучасних керамічних матеріалів відповідної опакості для відновлення естетики зубів в залежності від ступеню забарвлення твердих тканин. Також недостатньо розкриті питання особливостей фіксації вінірів та вибору композитних матеріалів в адгезивній техніці для корекції дисколоритів.

Це й спонукало дисертанта та його керівника до пошуку нових підходів до лікування пацієнтів з дисколоритами зубів шляхом виготовлення непрямих реставрацій.

Отже, вищезазначене підтверджує актуальність та своєчасність дисертаційної роботи Животовського І.В. та її відповідність нагальним проблемам сучасної стоматології.

Зв'язок работ з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана відповідно до плану науково-дослідницької програми кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів Української медичної стоматологічної академії «Відновлення стоматологічного здоров'я у пацієнтів з основними стоматологічними захворюваннями та їх реабілітація» (№ держреєстрації 0116 U 004191).

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечена вибором методів дослідження, вибором контингенту пацієнтів та відповідною статистичною обробкою отриманих результатів. Так, дисертантом застосовано низку методів дослідження, серед яких: загальноклінічні – для проведення оцінки стану твердих тканин зубів, пародонта та визначення ефективності ортопедичного лікування; рентгенологічні – для визначення наявності структурних змін в периапікальній зоні та якості пломбування кореневих каналів; морфологічні - для встановлення ролі етіологічних чинників у випадках дисколоритів твердих тканин зубів; імунологічні - для вивчення складових компонентів цитокінового профілю рідини ясеневі борозни у пацієнтів в різні терміни спостереження, фізичні – для отримання інформації щодо міцності адгезії вінірів при використанні різних фіксуєчих матеріалів; статистичні – для обробки отриманих результатів дослідження. Для вирішення поставлених в роботі завдань дисертантом було обрано 90 осіб з дисколоритами у віці від 20 до 49 років, а контрольну групу складало 12 осіб із фізіологічними формами прикусу.

Отже, враховуючи те, що проведені І.В.Животовським дослідження ґрунтуються на достатньому фактичному матеріалі й комплексному аналізі клінічних, додаткових, лабораторних та статистичних методів, надані автором результати слід вважати обґрунтованими й вірогідними, а достовірність викладених в даній дисертаційній роботі наукових положень та висновків є незаперечною.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у сімох положеннях, чотири з яких мають пріоритетні позиції. Загалом дисертантом продовжено подальший розвиток питання щодо оптимізації лікування дисколоритів зубів фронтальної ділянки шляхом застосування малоінвазивної техніки препарування, підвищення адгезії вінірів до поверхні зубів та, в результаті, зменшення кількості непередбачуваних та небажаних наслідків за період спостереження.

Уперше дисертантом розроблено алгоритм вибору керамічної заготовки та матеріалу для фіксації вінірів при непрямій реставрації зубів з дисколоритами. Уперше, за допомогою експериментальних та лабораторних досліджень, доведена ефективність нової керамічної конструкції вініру "Вкладка у вінірі" для реставрації естетичних порушень коронкової частини зубів.

Уперше встановлено відсутність достовірних розбіжностей вмісту прозапальних цитокінів ясеневі рідини через 12 місяців у пацієнтів з непрямыми реставраціями дисколоритних зубів фронтальної ділянки за різних варіантів фіксації, що свідчить про відсутність антигенного навантаження та запальних явищ у маргінальному пародонті й доводить переваги і можливість застосування, як альтернативної методики, фіксації вінірів на розігрітій композит.

Уперше доведено, що розроблений спосіб лікування дисколоритів зубів шляхом виготовлення непрямих реставрацій здатний значно зменшити розвиток непередбачуваних та небажаних наслідків такого лікування у найближчі та віддалені терміни спостереження.

Також дисертантом доповнено новими даними особливості ультрамікроскопічної структури емалі при дисколоритах зубів та проведено аналіз її морфологічних змін залежно від причинного фактору.

І, нарешті, доведено, що застосування методики фіксації вінірів на розігрітій композит підвищує міцність адгезії непрямих реставрацій, що вказує на їх надійність, і подовжує термін експлуатації.

Практичне значення отриманих результатів є суттєвим і сприяє покращенню планування й лікування пацієнтів з дисколоритами зубів фронтальної групи. А саме, застосування малоінвазивної техніки препарування і підвищення адгезії вінірів до поверхні зубів за рахунок використання розігрітого композита дозволяють покращити кольорову стабільність та надійність реставрацій. А розроблений спосіб вибору керамічної заготовки та матеріалу для фіксації вінірів при непрямій реставрації зубів змінених у кольорі дозволяє лікарю та зубному техніку ефективно маскувати забарвлені тканини залежно від ступеня дисколориту та мінімізує кількість витраченого часу на виготовлення конструкції.

Результати дисертаційної роботи впроваджені в лікувальну діяльність Університетської клініки Івано-Франківського національного медичного університету та Сумської обласної клінічної стоматологічної поліклініки.

Результати досліджень також впроваджено в навчальний процес кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів Української медичної стоматологічної академії, кафедри стоматології інституту післядипломної освіти Івано-Франківського національного медичного університету, кафедри стоматології Медичного інституту Сумського державного університету.

Апробація результатів дисертації та публікації. Основні положення дисертаційної роботи викладено і обговорено на Національному стоматологічному конгресі та трьох наукових та науково-практичних заходах, у тому числі й міжнародного рівня.

За темою дисертації опубліковано 9 наукових праць, із яких 5 статей в фахових наукових виданнях України, 1 - в закордонному виданні (Польща), що

індексується БД Scopus, 1 тези в збірнику матеріалів наукової конференції. Отримано 2 патенти України на корисну модель.

Оцінка змісту роботи, її значення в цілому, зауваження щодо оформлення. Дисертація написана українською мовою та викладена на 195 сторінках комп'ютерного тексту і складається з анотації, змісту, вступу, огляду літератури, розділу «Об'єкти та методи досліджень», двох розділів власних досліджень, розділу «Аналіз та узагальнення отриманих результатів», висновків, практичних рекомендацій, бібліографічного списку використаної літератури, який містить 224 джерела. Відсоток використаних джерел за останні 10 років складає 70%. Матеріали дисертаційної роботи ілюстровано 45 малюнками, 21 таблицями та мають додатки.

Вступ займає 7 стор. і відображає інформацію щодо актуальності, зв'язку роботи з науковою тематикою, мети й завдань дослідження, об'єкта, предмета та методів дослідження, наукової новизни отриманих результатів, практичного значення, особистого внеску здобувача, впровадження отриманих результатів, публікації, структури та обсягу дисертації.

Усі складові вступу сформульовано доступно і зрозуміло.

Зауваження: деякі положення наукової новизни доцільно було б конкретизувати.

Розділ 1 «Дисколорити зубів. Причини виникнення. Методи лікування» займає 32 сторінки, матеріал розподілено на три підрозділи, в яких викладено питання етіології дисколоритів зубів (підрозділ 1.1), залежності змін кольору твердих тканин зубів від причинного фактору (підрозділ 1.2) та методам лікування дисколоритів зубів (підрозділ 1.3). Кожен з підрозділів має невелике узагальнення, а за розділом загалом дисертантом зроблено резюме із висновком про актуальність лікування дисколоритів. Автор також наголошує на більшій доцільності й перспективності застосування непрямих реставрацій у вигляді вінірів у порівнянні із застосуванням композитів.

Автором критично оброблена велика кількість сучасних літературних джерел, вдало охарактеризовані основні дискусійні питання обраного напрямку дисертаційного дослідження.

Огляд цікавий, читається легко.

Зауваження до розділу: 1) стиль викладення матеріалу у підрозділі 1.1 ближчий до навчальних матеріалів, ніж до аналітичного огляду.

Розділ 2 «Об'єкти та методи дослідження» ілюстровано 15 рисунками, матеріал викладено на 21 сторінці і структуровано на 10 підрозділів, у яких послідовно викладено загальну характеристику об'єктів та методів дослідження (підрозділ 2.1), етапність ортопедичного лікування пацієнтів з дисколоритами зубів (підрозділ 2.2), методи клінічного обстеження пацієнтів (підрозділ 2.3), рентгенологічні методи обстеження (підрозділ 2.4), наведено інформацію щодо морфологічних методів дослідження (підрозділ 2.5), визначення адгезивної міцності на зсув (підрозділ 2.6), вивчення рівня прозапальних та протизапальних цитокінів у рідині зубо-ясеневі борозни (підрозділ 2.7), критеріїв оцінки якості протезування пацієнтів (підрозділ 2.8), визначення кольорової відповідності реставрацій за допомогою кольорової моделі CIELAB (підрозділ 2.9) та методів статистичної обробки результатів дослідження (підрозділ 2.10).

Методи досліджень, обрані дисертантом, є сучасними й інформативними та дозволили виконати встановлені мету й завдання, отримати чіткі й достовірні результати, зробити належні висновки. Викладення матеріалу розділу чітке, лаконічне, у вичерпному обсязі.

Суттєвих зауважень до розділу немає. До побажань можна віднести більш ретельне дотримання вимог до стандартизації оформлення таблиць й рисунків.

Розділ 3. «Особливості клінічних і морфологічних проявів дисколоритів зубів» ілюстровано 4 таблицями й 7 рисунками, викладено на 16

сторінках. Матеріал розділу структуровано на 2 підрозділи, в яких узагальнено інформацію щодо стоматологічного статусу в пацієнтів з дисколоритами зубів (підрозділ 3.1) та морфологічних особливостей твердих тканин зуба при надходженні пігментів різного походження (підрозділ 3.2).

Дисертантом отримано важливі результати щодо дослідження стоматологічного статусу пацієнтів з дисколоритами, які мають суттєве значення для проведення курації таких пацієнтів від вибору методу лікування до його реалізації з метою досягнення довготривалого естетичного та функціонального результату лікування. А електронна мікроскопія дала можливість проведення диференційного аналізу стану твердих тканин зубів в залежності від походження дисколориту.

Зауваження до розділу: 1) в підрозділах 3.1, 3.2 присутній матеріал оглядового характеру. До побажань можна віднести більш ретельне дотримання вимог до стандартизації оформлення таблиць та рисунків.

Розділ 4 «Обґрунтування застосування розігрітого композиту для фіксації вінірів та способу визначення ступеня дисколориту зубів» займає 16 сторінок, ілюстрований 2 таблицями і 1 рисунком, структурований на два підрозділи, в яких йдеться про експериментальне обґрунтування застосування розігрітого композиту для фіксації вінірів (підрозділ 4.1) та вплив фактору суб'єктивності при визначенні кольору зубів за стандартною шкалою (підрозділ 4.2). Одержані автором результати мають вагомое практичне значення. Так, по-перше, доведено ефективність запропонованого методу препарування зубів під вініри за методикою «вкладка у вінірі». По-друге, фіксація вкладки на розігрітій композит як при класичній методиці препарування зубів так і, особливо, у випадку застосування методики «вкладка у вінірі» покращує адгезивну міцність з'єднання в 2,5 рази, що призводить до збільшення терміну функціонування системи «відпрепарований зуб – вкладка» і дає можливість рекомендувати дану методику препарування і фіксації в клінічну практику.

Також дисертантом підтверджено, що візуальний метод визначення кольору зубів не є досконалим і на сучасному етапі розвитку стоматології доцільним є перехід на цифрові технології.

Зауважень до розділу немає.

Розділ 5 «Результати лікування дисколоритів зубів» представлено на 34 сторінках, ілюстровано 5 таблицями та 33 рисунками, матеріал розділено на два підрозділи, у першому з яких (підрозділ 5.1) висвітлені дослідження динаміки рівня про- і протизапальних цитокінів ясеної рідини після прямих і непрямих реставрацій, а у другому (підрозділ 5.2) - результати ефективності прямих та непрямих реставрацій на зубах із дисколоритами. Розділ також є дуже цікавим та інформативним. Так, автором завдяки дослідженню рівнів прозапальних цитокінів у групах непрямих реставрацій підтверджено відсутність антигенного навантаження за рахунок біосумісної повноцінності стоматологічних матеріалів, що доводить можливість та переваги застосування методики фіксації вінірів на розігрітій композит, який може слугувати альтернативним варіантом поряд з композитними цементами. Також дисертантом доведено, що найвищий рівень якості непрямих реставрацій спостерігається за умов їхньої фіксації на розігрітій композит.

Зауважень до розділу немає.

Розділ «Аналіз та узагальнення отриманих результатів» розміщено на 14 сторінках. За стилем написання є дійсно аналітичним із порівнянням власних результатів із даними науковців, які також проводили дослідження у обраному дисертантом напрямку.

Зауважень до розділу немає. До побажання можна віднести більш переконливе резюме по роботі загалом (воно стосується лише фіксації на розігрітій композит).

Висновки (їх 7), ґрунтуються на даних детального аналізу результатів проведених досліджень, відповідають меті й встановленим завданням, оформлені відповідно до існуючих вимог.

Викладені дисертантом **практичні рекомендації** (їх 7) відображають прикладний зміст дисертації та доступні для практичної реалізації у закладах охорони здоров'я.

Бібліографічний список використаної літератури складено з 195 джерел (124 - кирилицею, 71 - латиницею). Джерел датованих до 2000 року лише 2%.

Згідно існуючих вимог у додатках дисертації розміщено список публікацій здобувача (додаток А), відомості про апробацію результатів дисертаційної роботи (додаток Б), епідеміологічне дослідження естетичних порушень фронтальної групи зубів (додаток В), анкета задоволеності пацієнта естетикою посмішки (додаток Г), патенти на корисну модель (додатки Д та Е).

Автореферат у достатньому обсязі відображає зміст та результати дисертаційної роботи, є ідентичним до основних положень дисертації та оформлений згідно існуючих вимог МОН України.

Повнота викладу результатів дисертації у наукових фахових виданнях. Матеріали та основні положення дисертаційної роботи Животовського Ігоря Володимировича повністю представлено у 9 наукових працях, із яких 5 статей в фахових наукових виданнях України, 1 - в міжнародному виданні (Польща), що індексується БД Scopus, 1 тези в збірнику матеріалів наукової конференції. Отримано 2 патенти України на корисну модель.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації Животовського Ігоря Володимировича на тему «Удосконалення клініко-лабораторних підходів до лікування пацієнтів з дисколоритами зубів непрямыми реставраціями» не було

виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Текст дисертації Животовського І. В. є оригінальним. Дисертація та наявні за її темою публікації не містять академічного плагіату.

Необхідно наголосити на тому, що дисертаційна Животовського Ігоря Володимировича на тему «Удосконалення клініко-лабораторних підходів до лікування пацієнтів з дисколоритами зубів непрямыми реставраціями» має незначні стилістичні й технічні похибки, недоліки форматування, але зазначені зауваження і недоліки не є принциповими, мають суто технічний характер й рекомендаційне спрямування, тому вони не знижують наукової цінності даної дисертаційної роботи.

У порядку дискусії прошу відповісти на такі запитання.

1. Що є вирішальним фактором: вибір адгезивної системи чи матеріал для фіксації?
2. З якою метою Ви проводили біохімічне дослідження? Чи є воно необхідним на клінічному прийомі пацієнтів?
3. Які переваги використання колориметричного аналізу за моделлю Lab, порівняно з візуальним методом визначення кольору зубів?

ВИСНОВОК

Отже, дисертаційна робота Животовського Ігоря Володимировича на тему «Удосконалення клініко-лабораторних підходів до лікування пацієнтів з дисколоритами зубів непрямыми реставраціями» є завершеною працею, у якій отримані нові науково-обґрунтовані теоретичні і практичні результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання стоматології, яке полягає у підвищенні ефективності лікування пацієнтів з дисколоритами зубів шляхом обґрунтування комплексу заходів із застосуванням непрямих реставрацій – керамічних вінірів.

За актуальністю теми, методичним рівнем її розробки, науково-практичним значенням отриманих результатів дисертаційна робота Животовського Ігоря Володимировича на тему «Удосконалення клініко-лабораторних підходів до лікування пацієнтів з дисколоритами зубів непрямими реставраціями» відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів...», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р., № 567 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 та № 1159 від 30.12.2015 року) стосовно дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – Стоматологія

Офіційний опонент:
завідувач кафедри стоматології
Харківського національного
медичного університету МОЗ України,
доктор медичних наук, професор

Соколова І.І.